

Prof. dr Radovan Grandić
Filozofski fakultet
Novi Sad

AKADEMIK PROF. DR JOVAN ĐORĐEVIĆ

Profesor Jovan Đorđević, rođen 1922. godine u Nišu, prešao je nimalo lak put od učitelja u školi do veoma uglednog profesora univerziteta i jednog od najistaknutijih savremenih jugoslovenskih pedagoga. Njegov razvojni put, po završetku osnovnih i tokom poslediplomskih studija, obeležio je rad na Odeljenju za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Beogradu koji je konstantno osavremenjivao i unapređivao rezultatima stručno-naučne, nastavničke, pa i društvene delatnosti. Rezultate toga rada on je prezentovao u brojnim naučnim i stručnim publikacijama, kao i izlaganjima na kongresima i naučnim skupovima u zemlji i svetu. Pored učešća u brojnim naučno-istraživačkim projektima, bio je član matičnih komisija za osnivanje pedagoških akademija u: Beogradu, Šapcu i Svetozarevu (predsednik); Pedagoško-tehničkog fakulteta u Čačku i Defektološkog fakulteta u Beogradu, kao i prvi dekan ovog fakulteta. Aktivan je naučni, stručni i društveni radnik, rukovodilac i član više samoupravnih organa na fakultetu, niza pedagoških institucija, naučno-stručnih i društvenih organizacija, među kojima se posebno izdvaja: član Komisije za pedagoške i psihološke nauke pri Saveznom savetu za koordinaciju naučnih istraživanja; potpredsednik Saveza pedagoških društava Jugoslavije; predsednik Pedagoškog društva Srbije; član Izvršnog odbora Saveta za brigu o deci i omladini Jugoslavije; predsednik Jugoslovenske komisije "Film i dete"; predsednik Republičkog odbora za razvoj obrazovnog programa putem televizije; predsednik stručnog saveta Kulturnog centra Beograda; član Savezne komisije za pregled i odobrenje filmova; član Redakcije "Pedagoški leksikon" (predsednik Pododbora za područje didaktike) i dr.

Bibliografija profesora Jovana Đorđevića sadrži veoma veliki broj radova (preko 300 bibliografskih jedinica): knjiga, udžbenika, studija, priručnika, članaka, saopštenja, osvrti, prikaza itd. U tim radovima, on se veoma uspešno bavio raznovrsnim pedagoškim problemima. Dva su glavna područja njegovog naučnog interesovanja: teorija vaspitanja (intelektualno i moralno vaspitanje) i didaktika (problemi savremene nastave). U pomenutim oblastima objavio je i svoje najznačajnije radove (navode se samo posebna izdanja, knjige i publikacije): Dijasliske i nastavni film u školi (1962); Televizija u vaspitanju i obrazovanju (1965); Neuspeh učenika u osnovnim i srednjim školama Beograda, sa Lj. Krnetom i N. Potkonjakom (1973); Mogućnosti televizije u vaspitalju i obrazovanju (1975); Intelektualno vaspitanje (1975. i 1983); Različiti metodološki pristupi u proučavanju problema moralnog vaspitanja (1977); Savremena nastava organizacija i oblici (1981); Pedagogija, zajedno sa N. Potkonjakom (1983, 1985, 1986, 1988. godine); Inovacije u nastavi (1986); Učenici o svojstvima nastavnika, sa B. Đorđević (1988).

Za svoj rad profesor Jovan Đorđević je dobio značajna društvena i stručna priznanja, među kojima se posebno izdvajaju: Republička nagrada SR Srbije «25. maj» (1978) «za postignute rezultate od izuzetne vrednosti u oblasti vaspitanja i obrazovanja»; Oktobarska nagrada grada Beograda «Dositej Obradović» (1982) «za životni rad na vaspitanju i obrazovanju»; Plaketa grada Beograda 1944-1984; Povelja Saveza pedagoških društava Srbije; Plaketa Saveta za brigu o deci i omladini Jugoslavije; Plaketa Kolarčevog narodnog univerziteta i dr. Odlikovan je Ordenom rada sa zlatnim vencem (1968); Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima (1981) i Ordenom rada sa crvenom zastavom (1988).

Profesor Jovan Đorđević pripada onom malom broju naučnika i profesora univerziteta koji su bitno doprineli oblikovanju i utemeljivanju pedagoške misli i pedagoške nauke na našim prostorima. Svi mi koji ga poznajemo i koji imamo čast i zadovoljstvo da saradujemo sa njim, znamo da je on čovek visokih moralnih kvaliteta, intelektualac širokog obrazovanja, pedagog progresivnih pogleda na obrazovanje, veliki humanista i jedan od najistaknutijih pregalaca u oblasti pedagoških nauka u nas tokom više od 50 godina plodnog stvaralačkog rada. Od njega sam učio kao njegov student, posle toga, a evo i nakon toliko godina i danas učim, jer bio je i ostao nemirnog duha, originalan vrstan teoretičar, mudar mislilac i uspešan profesor, istaknuti stvaralac, drag saradnik i koristan savetodavac, strog prema sebi i drugima u proceni ideja, a iznad svega vredan. I danas se frustriram kada vidim koliko radi; mera mi je koju pokušavam da dostignem i uzor vredan izuzetnog poštovanja.

Na nekoliko stranica ne može stati ni deo onoga čime je profesor zadužio našu, pa i evropsku, pedagogiju i didaktiku, kao i nas pojedinačno, i sebe svrstao u značajne teoretičare 20. veka. Ostaju hiljade stranica na kojima je njegov doprinos pedagoškoj teoriji i praksi, vredna štiva za sve koji se udubljuju u teorijske rasprave, koji se late reorganizacije, reforme u školskom sistemu, kao i za praktičare koji pokušavaju da nađu svoj put u širokoj lepezi teorija, koncepata i modela. Profesor se uspešno nosi i danas sa postmodernistima na polju pedagogije i didaktike, posebno onima koji, poput D. Lencena, pišu o „demitiranju pedagoške teorije“, ili Liotara za koje je istorija pedagogije istorija „velikih pripovedanja“, „sistem znakova bez odnosa sa stvarnošću“, upućujući pedagoge na jače oslanjanje na filozofiju, te kritički u mišljenjima vodećih evropskih pedagoga danas, između ostalih izdvaja pitanje egzistencijalista „biti ili imati?“ proširujući ga i na pedagoška promišljanja, smatrajući da ova pitanja zahtevaju detaljnije filozofske refleksije o vrednostima, misijama, funkcijama i namerama obrazovanja.

Plodan stvaralački život kakav je, neumornošću i eksploratornim duhom vođen, imao profesor Jovan Đorđević impresionira radovima koje odlikuje teorijska utemeljenost, kao i dobro istorijsko situiranje ideja i prepoznavanje uticaja ovih ideja na kasnije praktične implikacije. Impresionira misaonost, konciznost, jezgrovitost, jasnoća izraza i definisanja pitanja kojima se bavi, kao i upornost i adekvatnost u argumentovanju uočenih problema i dokazivanju spornih momenata u idejama sa kojima se ne slaže. Ne ostavlja nijedno mesto neargumentovanim, ni malo prostora za mogućnost da se misli drugačije od onoga kako argumentima dokazuje. Uspešnost svega ovoga posebno se manifestovala u naučnom utemeljenju

oblasti kojima se bavi. Uspeo je da izbegne zamke jednostrane pozitivističke orijentacije u nauci, zasnivajući svoja shvatanja pedagoških problema na dubokim misaonim refleksijama teorijsko-filozofskih struja u nauci uopšte, kao i na njihovim uticajima na pedagogiju i nauke sa kojima je tesno povezana. Uspeva to i zato što svoja zapažanja i zaključke zasniva na komparativnim analizama i širokim zahvatima svetske naučne produkcije. Za njega je karakteristično da u svakom radu ima sukobe stavova brojnih aktuelnih ideja, stavova autora i naslova koji su u tom trenutku referentni. U dijalozima s relevantnim autorima, svetski referentnim, logički i precizno izvodi zaključke i na njima gradi svoje pedagoške stavove. Značajnu podršku ovome nalazi u poznavanju istorije pedagoških ideja, kao i teorijsko-metodološkom povezivanju ideja, širini naučnih pogleda, čime se oslobađa od recepata, metafizičkih šablona i prevaziđenih paradigmi i ostaje uvek svoj u sagledavanju savremenosti i vizionarskim pogledima; pravi smele prodore u kritikama koncepta koji nemaju uporišta u pedagoškoj praksi; ne robuje autoritetima, ni vlastitim nalazima i iskustvu; nalaze svojih i tuđih istraživanja iznova sagledava i proverava iz novih uglova i traga, otkriva, gradi svoj sopstveni, po preciznošću formulacije problema, argumentaciji originalnih ideja, savesnom i odgovornom verifikovanju svojih i tuđih ideja, prepoznativ pedagoški naučni profil. Po temeljitosti u radu, pedantnosti i brižljivom izrazu kojim argumentuje spornost shvatanja drugih autora prepoznaju se njegove suptilne analize i zapažanja i odmereni uverljivi njegovi zaključci. Mnogi su pre mene već izrekli i detaljnije i značajnije kvalifikacije stila akademika J. Đorđevića i zaključili da kod profesora nema apodiktčnih stavova, prebrzih zaključaka, proizvoljnih konstatacija, rezonovanja bez detaljne argumentacije, niti hipostaziranja; da su njegova dela oslobođena improvizacije, subjektivizma, te da se njegov nemirni stvaralački duh ogleda u stalnom traganju za novim, u sučeljavanju sa kompleksnim pitanjima ličnosti i njenog razvoja i po pravilu sa pitanjima koja su „gurana pod tepih“, zaobilažena, a zapaženo je i da se u svom istraživačkom radu koristi raznovrsnim izvorima, delima najistaknutijih autora sa raznih govornih područja, kao i empirijskom građom istraživanja koja je sam preduzimao i na naučnim skupovima verifikovao. Zato su ideje koje zastupa originalne i utemeljene na nalazima istraživanja, a zaključci uverljivi i uvršteni u značajne doprinose pedagoškoj nauci. Ako kažemo da je vrstan teoretičar, originalni istraživač i prometejski orijentisan mislilac, čime je zadužio našu, pa i evropsku, pedagogiju, posebno didaktičku misao, zastupajući humanističke i emancipatorne stavove u njima, mislim da, kao i sve prethodno rečeno, nije dovoljno da zvuči akademski i da nedostaju prave reči da istaknu svu strogost pri kritičkim analizama svojih i tuđih ideja, ali i toplinu, srdačnost u komunikaciji, spremnost da se profesor udubi u ideje i argumente svih nas koji smo mu se obraćali.

Akademik J. Đorđević je bio izuzetno uspešan, omiljen profesor, sa izuzetnim entuzijazmom; bio je mentor pri izadi brojnih diplomskih, magistarskih i doktorskih radova, a nesebičnu pomoć nastavio je i pruža nam i danas. Zadovoljstvo da smo se danas ovde okupili njemu u čast govori više od reči kojima bismo mogli da izrazimo svoju zahvalnost ili sagledamo njegove pedagoške poglede.